

Krajowy Ośrodek
Wsparcia Rolnictwa

KONFERENCJA

***Paszportyzacja polskiej żywności
– wyniki z przeprowadzonego pilotażu projektu***

Charakterystyka rynków objętych pilotażem

Joanna Sych-Winiarek

Główny Specjalista, Departament Innowacji, KOWR

Bożena Tybora

Główny Specjalista, Departament Innowacji, KOWR

Warszawa, 21 listopada 2023 r.

Rynki objęte Pilotażem

Rynek ziemniaka

Rynek wieprzowiny

Rynek wołowiny

Organizacje i związki branżowe reprezentujące uczestników sektora rolno-spożywczego w Polsce, uczestniczące w Pilotażu:

☐ Rynek ziemniaka:

Polska Federacja Ziemniaka

☐ Rynek wieprzowiny:

Unia Producentów i Pracodawców Przemysłu Mięsnego

☐ Rynek wołowiny:

- Polska Federacja Hodowców Bydła i Producentów Mleka
- Polskie Zrzeszenie Producentów Bydła Mięsnego
- Polski Związek Hodowców i Producentów Bydła Mięsnego
- Związek Hodowców Polskiego Bydła Czerwonego

Problemy sektora rolno-spożywczego

Prace zmierzające do wdrożenia projektu zostały zainicjowane na wniosek uczestników łańcucha dostaw, w tym uczestników zrzeszonych w organizacjach branżowych z rynku wołowiny, wieprzowiny i ziemniaka.

Uczestnicy Ci wskazywali na występowanie szeregu problemów, które ograniczają rozwój tych rynków, w tym:

- brak przejrzystości łańcucha dostaw żywności;
- duża liczba pośredników;
- spadek zaufania do finalnego produktu żywnościowego;
- wzrost przypadków zanieczyszczeń, fałszowania lub skażenia żywności;
- nieskuteczność funkcjonujących systemów, opartych na papierowych zapisach i tradycyjnych rozwiązaniach IT;
- wzrost zapotrzebowania na szybko i łatwo dostępne informacje o produkcie żywnościowym, w tym o jego pochodzeniu, przetwarzaniu i drodze od producenta do konsumenta;
- rosnąca liczba konkurencyjnych certyfikatów i związane z tym ryzyko nadużyć.

Uczestnicy Pilotażu zostali wskazani przez Organizacje Branżowe z rynku ziemniaka, wieprzowiny i wołowiny

Rynek wołowiny	Rynek wieprzowiny	Rynek ziemniaka
43	18	5
Łączna liczba Uczestników Pilotażu		66

Uczestnicy Pilotażu w celu przetestowania założonych funkcjonalności Pilotażowego Systemu IT zostali wyposażeni w niezbędne urządzenia do monitorowania produkcji w łańcuchu dostaw, m.in.:

- znaczniki (kolczyki, beacons, tagi RFID, kody paskowe, kody QR, itp.);
- czujniki aktywne (bramki, czytniki, itp.);
- otwarte interfejsy (API) do komunikacji z czujnikami;
- interfejsy do komunikacji z systemami obsługującymi Dane referencyjne;
- biochipy DNA;
- urządzenia umożliwiające odbiór oraz przetwarzanie danych (tablet, laptop/komputer stacjonarny, skaner, drukarka, itp.);
- inne, które umożliwią pozyskanie, zagregowanie i analizę danych potrzebnych do budowy paszportów.

GUS oszacował, że w 2023 r.:

- ❑ Powierzchnia uprawy ziemniaka w Polsce wyniosła 200 tys. ha i była mniejsza niż w roku poprzednim o około 5%.
- ❑ Zbiory ziemniaka wyniosły około 5,5 mln ton i były o 9% mniejsze niż w 2022 r.
- ❑ Plony ziemniaka były na poziomie 294 dt/ha, tj. o około 4% mniejsze niż w 2022 r.
- ❑ Spożycie ziemniaków w Polsce w 2022 r. oszacowano na poziomie 94 kg na osobę.
- ❑ Eksport ziemniaków w roku 2022 wyniósł 39 tys. ton, a import 185 tys. ton. Główne kierunki eksportu to: Łotwa (8,5 tys. ton), Rumunia (7,6 tys. ton) i Niemcy (5,0 tys. ton).
- ❑ W Unii Europejskiej w 2022 r. zbiory ziemniaka wyniosły 47 mln ton, a największymi producentami ziemniaków są: Niemcy, Francja, Holandia i Polska.

Źródło: opracowanie KOWR na podstawie danych GUS, Ministerstwa Finansów i Eurostat.

Mocne strony

- ✓ Długa tradycja uprawy ziemniaka;
- ✓ Długa tradycja wykorzystania ziemniaka w kuchni;
- ✓ Prowadzenie technologii produkcji ziemniaka na bardzo wysokim poziomie w gospodarstwach wysokotowarowych;
- ✓ Wysoka wartość ziemniaka jako przedplonu dla roślin następczych;
- ✓ Stosunkowo niska cena ziemniaka w porównaniu do innych warzyw;
- ✓ Duża dostępność ziemniaka na rynku;
- ✓ Duże i różnorodne możliwości wykorzystania ziemniaków do celów spożywczych (frytki, chipsy, purée, „z wody”, pieczone itp.).

Słabe strony

- ✓ Duże rozproszenie produkcji;
- ✓ Nieliczna liczba grup producenckich;
- ✓ W znacznej części gospodarstw stosowana jest wadliwa technologia produkcji;
- ✓ Brak profesjonalnych przechowalni;
- ✓ Nierównowaga na rynku: dominacja zakładów przetwórczych ziemniaka (producenci frytek, chipsów) nad producentami ziemniaka;
- ✓ Brak współpracy pomiędzy hurtowniami, a małymi gospodarstwami;
- ✓ Brak wymiany informacji pomiędzy inspekcjami, rozproszone rejestry i niezintegrowane systemy;
- ✓ Niedostatecznie zaawansowana informatyzacja (cyfrowa transformacja) usług administracji;
- ✓ Dość długi okres oczekiwania na wyniki badań w procesie kwalifikacji sadzeniaka i wydania etykieto-paszportu.

Rynek ziemniaka w Pilotażu projektu reprezentowany był przez 5 uczestników, których działalność obejmuje następujące procesy:

- ✓ Produkcję sadzeniaków;
- ✓ Produkcję ziemniaków jadalnych, bez ich magazynowania (producent transportuje zebrane z pola ziemniaki bezpośrednio do odbiorcy);
- ✓ Produkcję ziemniaków przemysłowych – chipsowych;
- ✓ Magazynowanie i konfekcjonowanie ziemniaków jadalnych.

Zakres bazy danych dla ziemniaka:

- ✓ Dane ziemniaka;
- ✓ Dane gospodarstwa;
- ✓ Technologia produkcji;
- ✓ Transport;
- ✓ Pakowanie;
- ✓ Wyniki kontroli zdrowotności;
- ✓ Ocena jakości;
- ✓ Certyfikaty.

Oczekiwania Uczestników Pilotażu z rynku ziemniaka:

- ✓ Pozyskiwanie danych do paszportu żywności z jednego systemu, do którego producent wpisywałby informacje na temat uprawy, a do którego dostęp mogłyby mieć pozostałe organizacje, które wymagają danych na potrzeby realizowanych działań regulacyjnych i kontrolnych;
- ✓ Wzrost przychodów oraz wzrost rozpoznawalności producentów ziemniaków lub ich marek handlowych przez konsumentów, a tym samym przez odbiorców hurtowych;
- ✓ Podniesienie świadomości konsumenta w zakresie: rozszerzenia wiedzy o produkcie i jego zastosowaniach, uwzględniając cechy poszczególnych odmian ziemniaka oraz zwiększenie świadomości o prozdrowotności spożywania ziemniaków;
- ✓ Odblokowanie zagranicznych / europejskich rynków dla eksportu polskich ziemniaków w efekcie zwiększenia wiarygodności danych produktowych.

Paszportyzacja dla rynku ziemniaka

Najistotniejsze kwestie, które mogą być rozwiązane dzięki paszportyzacji to m.in.:

- ✓ Wyeliminowanie nieprawidłowości na krajowym rynku ziemniaka, poprzez zapewnienie informacji o łańcuchu dostaw i tym samym ograniczenie nieprawidłowości związanych z podawaniem kraju pochodzenia czy właściwego oznaczania ziemniaków młodych;
- ✓ Promocja polskiego ziemniaka, zarówno w kraju, jak i za granicą, poprzez dostęp do informacji o produkcji, o systemach jakości, o lokalnych i regionalnych producentach;
- ✓ Wsparcie w prowadzeniu kierunkowanych kontroli zdrowotności, znakowania i jakości w obrocie ziemniakami;
- ✓ Wsparcie walki z chorobami poprzez dostęp do szczegółowych informacji o produkcji, ale też o podmiotach współpracujących w łańcuchu dostaw i wzajemnej wymiany danych i informacji pomiędzy podmiotami administracji publicznej;

Krajowy Ośrodek
Wsparcia Rolnictwa

Rynek wieprzowiny i wołowiny

Bożena Tybora

Główny Specjalista, Departament Innowacji, KOWR

Rynek wieprzowiny - dane

- ❑ Pogłowie świń w Polsce w czerwcu 2023 r. liczyło 9436 tys. sztuk, wykazując w porównaniu z analogicznym okresem ubiegłego roku spadek o 1,8%.
- ❑ 74% populacji świń w UE znajduje się w: Hiszpanii (25%), Niemczech (16%), Francji (9%), Danii (9%), Niderlandach (8%) i w Polsce (7%). Polska znajduje się na 6 miejscu w UE.
- ❑ Konsumpcja mięsa wieprzowego w Unii Europejskiej i na świecie na przestrzeni ostatnich lat charakteryzuje się wahaniami jego spożycia. Wysokie spożycie wieprzowiny na mieszkańca występuje m.in.: na Cyprze (56,2 kg), w Hiszpanii (51,4 kg), Danii (49,4 kg), Polsce (46,3 kg), na Węgrzech (46,1 kg) i w Chorwacji (45,9 kg).
- ❑ Najważniejszymi kierunkami eksportu polskiego mięsa wieprzowego w 2022 r. były kraje UE (232 tys. ton, 66%), w tym głównie: Słowacja (31,2 tys. ton, 9%), Czechy (30,2 tys. ton, 9%) i Rumunia (24,4 tys. ton, 7%).
- ❑ Wartość eksportu produktów wieprzowych (mięsa, przetworów i żywca) w 2022 r.: 1,8 mld euro, a wartość importu 2,2 mld euro.

Mocne strony

- ✓ korzystne warunki geograficzne, sprzyjające hodowli i utrzymaniu zwierząt;
- ✓ duży potencjał produkcyjny;
- ✓ nowoczesny park maszynowy w chlewniach i w zakładach mięsnych;
- ✓ produkcja zwierząt z zachowaniem dobrostanu, bioasekuracji oraz nowoczesnych metod hodowlanych;
- ✓ wysokie wskaźniki produkcyjne zwierząt m.in. wydajność produkcji, spożycie paszy, plenność, wartość rzeźna;
- ✓ duże spożycie wieprzowiny, zwiększające krajowy popyt wewnętrzny;
- ✓ duży potencjał przetwórczy mięsa oraz jego magazynowania (przechowywania);
- ✓ wysoka jakość mięsa o niskiej zawartości tłuszczu oraz wyrobów produkowanych tradycyjnie;
- ✓ duża różnorodność produktów pochodzących z mięsa wieprzowego.

Słabe strony

- ✓ duże rozdrobnienie produkcji, szczególnie widoczne w niektórych regionach kraju;
- ✓ zbyt mały udział w rynku krajowych zakładów mięsnych;
- ✓ duża zależność cen od giełd zagranicznych, brak własnego systemu ustalania cen;
- ✓ duża zależność ceny (opłacalności produkcji) od czynników zewnętrznych, np. spadku eksportu do Chin, ognisk chorobowych (np. ASF);
- ✓ niekorzystne prawo uniemożliwiające koncentrację produkcji trzody chlewnej;
- ✓ nieprzychylna medialna związana z produkcją zwierzęcą;
- ✓ ugruntowane negatywne opinie i przyzwyczajenia konsumentów, dotyczące mięsa wieprzowego;
- ✓ niska rozpoznawalność krajowych produktów mięsnych;
- ✓ niewielki udział polskiej hodowli świń w krajowej produkcji mięsa wieprzowego.

Rynek wieprzowiny w Pilotażu projektu reprezentowany był przez 18 uczestników, w tym:

- ✓ Gospodarstwa rolne / hodowcy, zajmujący się głównie chowem tuczników;
- ✓ Podmioty zajmujące się transportem zwierząt;
- ✓ Podmioty realizujące proces uboju;
- ✓ Podmioty, które obejmują więcej niż jeden etap: transport i ubój oraz transport, ubój, rozbiór i konfekcjonowanie.

Zakres bazy danych dla wieprzowiny

- ✓ Transport mięsa;
- ✓ Hodowla i chów;
- ✓ Wyniki badań i leczenie (lista);
- ✓ Transport zwierząt do rzeźni;
- ✓ Rzeźnia;
- ✓ Transport półtuszy;
- ✓ Zakład rozbioru;
- ✓ Konfekcjonowanie;
- ✓ Certyfikaty.

Oczekiwania Uczestników Pilotażu z rynku wieprzowiny:

- ✓ Ujednolicenie wprowadzania danych do jednego, a nie do wielu systemów, w celu zaprzestania dublowania rejestracji, czyli wprowadzania tych samych danych do różnych systemów;
- ✓ Minimalizacja liczby dokumentów papierowych na rzecz elektronicznych, czyli przejście na elektroniczne współdzielone bazy danych;
- ✓ Aplikacja mobilna do zbierania danych dotyczących chowu lub hodowli z możliwością przekazywania ich do odpowiednich organizacji/institucji oraz baz rządowych i umożliwienie dostępu zainteresowanym podmiotom zewnętrznym;
- ✓ Ewidencja elektroniczna informacji o posiadanych zwierzętach, zmianie stanu stad połączona z możliwością ewidencji zużycia paszy;
- ✓ Usprawnienie i digitalizacja sposobu ewidencji danych jakościowych mięsa w zakładzie produkcyjnym;
- ✓ Poprawa opłacalności produkcji.

- ❑ W czerwcu 2023 r. pogłowie bydła ogółem w Polsce wyniosło 6 354 tys. sztuk i było o 1,4% mniejsze niż w roku poprzednim.
- ❑ Blisko 23% unijnej populacji bydła znajduje się we Francji, ok. 15% w Niemczech, po ok. 9% w Hiszpanii, Irlandii i Polsce i 8% Włoszech.
- ❑ Konsumpcja mięsa wołowego w Unii Europejskiej i na świecie na przestrzeni ostatnich lat charakteryzuje się wahaniami poziomu jego spożycia. Wysokie spożycie wołowiny na mieszkańca występuje w: Irlandii (25,2 kg), Francji (20,3 kg), Danii (20,2 kg), Włoszech (19,1 kg), Szwecji (18,8 kg), Portugalii (18,7 kg), w Polsce konsumpcja wołowiny jest jedną z najniższych (około 2 kg).
- ❑ Najważniejszymi kierunkami eksportu polskiego mięsa wołowego w 2022 r. były kraje UE (321 tys. ton, 88%), w tym głównie Niemcy (70,4 tys. ton, 19%), Włochy (70 tys. ton, 19%) oraz Niderlandy (33,4 tys. ton, 9%) trafiło tam 48% wolumenu eksportu.
- ❑ Wartość eksportu produktów wołowych (bydło żywe oraz mięso i przetwory) w 2022 r. to 2,4 mld euro przy imporcie na poziomie 321 mln euro.

Źródło: opracowanie KOWR na podstawie danych GUS, Ministerstwa Finansów, Eurostatu i IERiGŻ-PIB.

Mocne strony

- ✓ korzystne warunki geograficzne sprzyjające hodowli i utrzymaniu bydła mięsnego,
- ✓ duży potencjał produkcyjny, umożliwiający wyprodukowanie znacznej ilości żywca wołowego,
- ✓ nowoczesny park maszynowy w zakładach mięsnych,
- ✓ wzrost świadomości producentów zwierząt dotyczącej uwarunkowań ekonomicznych,
- ✓ produkcja zwierząt z zachowaniem dobrostanu, bioasekuracji oraz nowoczesnych metod hodowlanych, w tym dobrego materiału genetycznego i dobrze zbilansowanych pasz,
- ✓ wysokie wskaźniki produkcyjne zwierząt m.in. wydajność produkcji, wskaźnik konwersji paszy, dobre wskaźniki rozrodu, wartość rzeźna.

Słabe strony

- ✓ brak rozpoznawalności polskiej marki,
- ✓ duże rozdrobnienie produkcji, szczególnie widoczne w niektórych regionach kraju,
- ✓ dostarczanie/produkcja zwierząt w małych partiach, co stwarza zagrożenie braku standaryzacji,
- ✓ duże znaczenie pośredników, mających negatywny wpływ na obrót zwierzętami,
- ✓ wycena poubojowa oraz proces ważenia tusz zwierzęcych, leżące po stronie zakładu mięsnego,
- ✓ duże rozdrobnienie zakładów ubojowych,
- ✓ produkcja zwierząt oparta na rasach mlecznych, niski udział ras wysokomięsnych w krajowym pogłowie (niekorzystna struktura pogłowia),
- ✓ niskie spożycie mięsa wołowego w Polsce,
- ✓ brak kulinarnych tradycji, niezajomość sposobów przygotowania (niewystarczająca wiedza kulinarna) potraw z mięsa wołowego,
- ✓ wysoka cena w porównaniu do innych gatunków mięs.

Rynek wołowiny w Pilotażu projektu reprezentowany był przez 43 uczestników, w tym:

- ✓ Gospodarstwa rolne / hodowcy, zajmujący się głównie produkcją żywca;
- ✓ Podmioty zajmujące się transportem żywca;
- ✓ Podmioty realizujące proces uboju;
- ✓ Podmioty zajmujące się rozbiorem i konfekcjonowaniem.

Zakres bazy danych dla wołowiny:

- ✓ Dane mięsa;
- ✓ Dane producenta (hodowcy);
- ✓ Warunki produkcji;
- ✓ Zwierzę;
- ✓ Leczenie;
- ✓ Transport zwierząt;
- ✓ Ubój;
- ✓ Warunki oceny tuszy;
- ✓ Zakład (rozbioru/przetwórstwa);
- ✓ Jakość mięsa;
- ✓ Efekt środowiskowy;
- ✓ Certyfikaty.

Najistotniejsze kwestie, które mogą być rozwiązane dzięki paszportyzacji dla rynku wieprzowiny i wołowiny to m.in.:

- Wyeliminowanie nieprawidłowości na krajowym rynku wieprzowiny i wołowiny, poprzez zapewnienie informacji o łańcuchu dostaw i tym samym ograniczenie nieprawidłowości, związanych z podawaniem kraju pochodzenia czy właściwego oznaczania;
- Promocja polskiej wieprzowiny i wołowiny zarówno w kraju, jak i za granicą, poprzez dostęp do informacji o produkcji, o systemach jakości, o lokalnych i regionalnych producentach;
- Uzyskanie wyższej ceny za wieprzowinę i wołowinę;
- Poprawa wizerunku mięsa wieprzowego i wołowego oraz podniesienie świadomości konsumenckiej;
- Udokumentowanie pochodzenia i możliwość pokazania całości procesu wytwarzania wieprzowiny i wołowiny, czyli śledzenie mięsa w całym łańcuchu dostaw. Umożliwi to prześledzenie przez klienta całej historii zwierzęcia/stada, od urodzenia, poprzez hodowlę, sposób karmienia i leczenia;
- Automatyzacja przesyłania danych - ograniczenie biurokracji, a tym samym usprawnienie procesów w sferze administracyjnej.

Krajowy Ośrodek
Wsparcia Rolnictwa

Dziękujemy za uwagę

*Joanna Sych-Winiarek
Główny Specjalista, Departament Innowacji, KOWR*

*Bożena Tybora
Główny Specjalista, Departament Innowacji, KOWR*